Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Služba za kulturno dediščino
Območna enota Kranj

Številka: 35101-0665/2020-11
Datum: 02.03.2021

Občina Jesenice
Cesta železarjev 6
4270 Jesenice

Zadeva: Predlog za prenehanje statusa nepremičnega kulturnega spomenika *Jesenice – Poštna postaja (EŠD 5445)*

Spoštovani,

pošiljamo vam Predlog za prenehanje statusa nepremičnega kulturnega spomenika *Jesenice – Poštna postaja (EŠD 5445).*

Pred sprejetjem odloka je potrebno o namenu seznaniti lastnike. Javna obravnava sicer ni potrebna, saj je le-to treba izvesti le, če gre za prenehanje statusa spomeniškega območja. S seznanitvijo je lastnikom dana možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi s tem postopkom. Zavod se mora do mnenj lastnikov opredeliti, seveda v primeru, da gre za nestrinjanje.

V seznanitvi lastnikov je treba lastnika seznaniti z dejstvom, ali se nepremičnina kljub prenehanju statusa spomenika še naprej varuje kot kulturna dediščina (v prostorskih aktih oziroma v varstvenih območjih dediščine) in z dejstvom, da v tem primeru prenehanje statusa kulturnega spomenika ne pomeni soglasja za njegovo odstranitev.

Predlagamo, da se pripravi osnutek odloka, ki se ga posreduje na Zavod v presojo in morebitne spremembe.

Predlagamo, da se – izhajajoč iz elaborata o vrednotenju – stavbi odvzame status spomenika, portal iz zelenega tufa pa status obdrži. Tako bi se ga varovalo točkovno, EŠD 5445 pa bi se spremenil v smislu Jesenice – Vhodni portal nekdanje pošte. Lahko pa se odvzame status celotnemu objektu in bomo portal varovali kot nepremično kulturno dediščino. Nadaljnje ravnanje bo stvar dogovora, možno je varovanje in situ ali prestavitev portala na drugo lokacijo.

Lep pozdrav!

Matevž Remškar, mag. um. zgo.,
konservator

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije * Ljubljana * 1

Irena Vesel, u. d. i. a.
konservatorska svetnica
vodja OE Kranj

Tomšičeva ulica 7, SI-4000 Kranj, telefon: **+386 (0)4 280 73 11**, telefaks: **+386 (0)4 280 73 29**
e-pošta: **tajnistvo.kr@zvkds.si, www.zvkds.si**
Registracija: 1/32177/00, SKD/šifra podrazreda: 91.030, matična številka: 1423215
ID za DDV: SI 45991413, TRR: 01100-6030381005

Predlog za prenehanje statusa nepremičnega kulturnega spomenika

Jesenice – Poštna postaja (EŠD 5445)

Matevž Remškar, mag. um. zgod.

Kranj, november 2020

I. VRSTA SPOMENIKA

☒ spomenik lokalnega pomena
☐ spomenik državnega pomena

II. SPOMENIK

EŠD: **5445**
Ime enote: **Jesenice – Poštna postaja**

III. ODLOK O RAZGLASITVI

Naziv predpisa: **Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice**

Objava predpisa: **Uradni vestnik Gorenjske, št. 2/87-18, Ur.l. RS, št. 24/91-971**

☐ individualna razglasitev
☒ skupinska razglasitev

IV. UTEMELJITEV / RAZLOGI ZA PRENEHANJE STATUSA SPOMENIKA

Utemeljitev v elaboratu vrednotenje (priloga).

V. PREVERITEV ZAZNAMB V ZEMLJIŠKI KNJIGI

Če je spomenik oziroma njegovo vplivno območje zaznamovano v zemljiški knjigi, mora pristojni organ v aktu o prenehanju statusa spomenika določiti, da pristojno sodišče po uradni dolžnosti izbriše zaznambe na parcelah spomenika oziroma njegovega vplivnega območja.

V.1. Spomenik

Za vsako parcelo in stavbo, ki je navedena v razglasitvi, preverite, ali je zaznamba o spomeniku vpisana v zemljiško knjigo. Hkrati izdelajte seznam lastnikov, ki jih je treba obvestiti o prenehanju statusa spomenika.

katastrska občina	parcelna številka	številka stavbe	zaznamba v ZK (da / ne) parcela stavba	lastnik
2175 Jesenice	467	468	NE	Katjuša Mrak Poljšak, Grampovčanova ulica 43, Ljubljana Anton Majzelj, Vilharjeva cesta 27, Ljubljana

				Ana Marija Poljšak Kobentar, Hrušica 2b, Hrušica Sergej Poljšak, Hrušica 2b, Hrušica Ines Poljšak, Hrušica 2b, Hrušica Ožbald Ludvik Bernik, Vršiška cesta 55, Kranjska Gora Janez Bernik, Seidlova cesta 8, Novo mesto Tomaž Bernik, Borovška cesta 88a, Kranjska Gora

V.2. Vplivno območje

☒ V odloku o razglasitvi zaznamba vplivnega območja v zemljiški knjigi ni bila določena.
☐ V odloku o razglasitvi je bila določena zaznamba vplivnega območja v zemljiški knjigi.

VI. PREMIČNINE, KI SO SESTAVNI DEL SPOMENIKA

☐ V aktu o razglasitvi so bile skupaj s spomenikom razglašene tudi premičnine, ki so njegov sestavni del.

☒ V aktu o razglasitvi premičnine, ki so sestavni del spomenika, niso bile razglašene.

Podatki o inventarni knjigi:

☒ Inventarna knjiga premičnin ne obstaja.

☐ Inventarna knjiga premičnin obstaja.
Inventarno knjigo hrani:

Podatki o pristojni organizaciji za premično dediščino:

☒ Pristojna organizacija z aktom o razglasitvi ni bila določena.

☐ Z aktom o razglasitvi je bila za varstvo premičnin določena naslednja pristojna organizacija:

Predlog nadaljnjih ukrepov glede varstva premičnin:

☒ Za premičnine, trajno pritrjene v spomenik (npr. oltarji, lestenci, klopi, stavbno pohištvo, peči ...) **ali stavbne dele, ki so še varovane sestavine spomenika**, mora biti izdelan elaborat njihove ohranitve oziroma premestitve in opravljeno predhodno dokumentiranje.

☐ O prenehanju statusa spomenika oziroma premičnin, ki so njegov sestavni del, je treba obvestiti pristojno organizacijo za premično dediščino in opredeliti nadaljnje

ukrepe varstva.

Predlog za nadaljnje varstvo premičnin:

Predlog je bil pripravljen v sodelovanju s pristojno organizacijo za premično dediščino:

VII. ODSTRANITEV OZNAK SPOMENIKA

Če je spomenik označen s predpisano oznako, mora pristojni organ v aktu o prenehanju statusa spomenika določiti, v katerem roku se odstranijo oznake spomenika (npr. 30 dni po uveljavitvi prenehanja razglasitve).

☐ Spomenik je označen s predpisano oznako.

☒ Spomenik ni označen s predpisano oznako.

VIII. PRENEHANJE STATUSA SPOMENIKA, KI VPLIVA NA OHRANJANJE NARAVE

Razglašeni spomenik je v območju, varovanem ali zavarovanem po predpisih s področja ohranjanja narave ☐ da ☒ ne

Če je spomenik, del območja, varovanega po predpisih s področja ohranjanja narave (zavarovano območje, ekološko pomembno območje, posebno varstveno območje ali naravna vrednota) je treba o postopku prenehanja statusa obvestiti Zavod RS za varstvo narave, ki je ob razglasitvi izdal naravovarstvene smernice.

IX. USKLADITEV Z REGISTROM NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

☒ Po prenehanju statusa spomenika bo zavod pripravil predlog za spremembo kategorije varstvenega režima v "dokumentarno varstvo / ostalo" v 30 dneh po uveljavitvi prenehanja razglasitve.

☐ Po prenehanju statusa spomenika bo zavod pripravil predlog za spremembo kategorije varstvenega režima v "varstvo v prostorskih aktih " (tj. dediščina se še naprej varuje skladno z veljavnimi prostorskimi akti oziroma akti o določitvi varstvenih območij dediščine).

X. PRILOGE

☒ Elaborat vrednotenja

☐

☐

☐

☐

XI. SEZNANITEV LASTNIKA S PRENEHANJEM STATUSA SPOMENIKA

Seznanitev lastnikov s predlogom za prenehanje statusa spomenika opravi zavod za spomenike državnega pomena in občina za spomenike lokalnega pomena. Javno obravnavo je treba izvesti, če gre za prenehanje statusa spomeniškega območja. S seznanitvijo je lastnikom dana možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi s tem postopkom. Zavod se mora do mnenj lastnikov opredeliti. S predlogom za prenehanje statusa spomenika je treba seznaniti tudi upravljavca.

V seznanitvi lastnikov je treba lastnika seznaniti z dejstvom, ali se nepremičnina kljub prenehanju statusa spomenika še naprej varuje kot kulturna dediščina (v prostorskih aktih oziroma v varstvenih območjih dediščine) in z dejstvom, da v tem primeru prenehanje statusa kulturnega spomenika ne pomeni soglasja za njegovo odstranitev.

Predviden način obveščanja lastnikov/upravljavcev:

- ☐ po pošti (priporočeno s povratnico)
- ☐ z javnim naznanilom
- ☐ javna obravnava
- ☐ drugo:

XII. DOSTAVA

Predlog se organu, ki bo sprejel akt o prenehanju statusa spomenika, dostavi v pisni in elektronski obliki (PDF datoteka). Za spomenike državnega pomena je elektronski naslov: gp.mk@gov.si.

Odgovorni konservatorji:
Matevž Remškar, mag. um. zgod.

ime in podpis

Vodja območne enote:
Irena Vesel, u. d. i. a.

ime in podpis

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
1
Ljubljana

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Služba za kulturno dediščino
Območna enota Kranj

Jesenice - Poštna postaja

EŠD: 5445

Vrednotenje spomenika po sistemu VOD

Matevž Remškar, mag um. zgod.,
konservator

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
1
Ljubljana

Tomšičeva ulica 7, SI-4000 Kranj, telefon: **+386 (0)4 280 73 11**, telefaks: **+386 (0)4 280 73 29**
e-pošta: **tajnistvo.kr@zvkds.si, www.zvkds.si**
Registracija: 1/32177/00, SKD/šifra podrazreda: 91.030, matična številka: 1423215
ID za DDV: SI 45991413, TRR: 01100-6030381005

Jesenice - Poštna postaja
EŠD: 5445

Zvrst: stavbe
Podzvrst: profane stavbe
Gesla: poštna postaja, gostilna

Opis: *V osnovi poznogotska nadstropna stavba s tlorisom v obliki črke L. Na dvoriščni fasadi ohranjeno prezidano pomolno nadstropje. Klasicističen stebrni portal iz tufa datiran 1845.*

Datacija: *16. stol., druga četrtina 19. stol., 1845*

Opis lokacije: *Cesta Maršala Tita 53. Vogalna hiša stoji v središču Jesenic, severno ob hotelu Pošta.*

Področja: *zgodovina, etnologija, umetnostna zgodovina*

Vpisano v register: *12. 5. 1996*
Zadnja sprememba v registru: *28 9. 2001*
Datum razglasitve: *17. 2. 1987*

Območje določeno po: *po topografiji*

Spomenik: *spomenik lokalnega pomena*

Predpis: *Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice*
Povezava do predpisa: *Uradni vestnik Gorenjske, št. 2/87-18, Ur.l. RS, št. 24/91-971*

Vrsta razglasitve: *stalna razglasitev do preklica*

Uvod

Stavba stoji v vaškem jedru Murova, ki je prvotno bil prvotno samostojna gručasta vas okoli cerkve nad dnom doline in se je v 19. stoletju razvila v razloženo mesto z nadstropnimi upravnimi, obrtniškimi, trgovskimi stavbami in pritličnimi delavskimi hišami ob deželni cesti. Vaško jedro Murova je danes v severozahodnem delu razpotegnjenega mestnega naselja Jesenic, na vznožju južnih pobočij zahodnih Karavank oziroma Mirce, severno nad železniško progo Ljubljana - Avstrija.

Da bi jedro stabvbe nastalo že v 16. stoletju nimamo pisnih ali drugih virov. Vemo, da je bil v stavbi od leta 1788 nastanjena poštna postaja (pred tem je bila locirana na graščini na Savi). Na dvoriščni strani stavbe, ki ima tloris črke L, je vidno panelno nadstropje. Iz letnice na portal iz peračiškega tufa lahko sklepamo, da je bila stavba leta 1845. leta močno predelana, v 20. stoletju pa je najverjetneje doživela več prezidav in povečav, ki pa so stavbi sami močno okrnile njene lastnosti kulturne dediščine.

Literatura

- Pirkovič, Jelka. Osnovni pojmi in zasnova spomeniškega varstva v Sloveniji, Vestnik, XI, Ljubljana 1993.
- Pravilnik o zvrsteh in varstvenih režimih dediščine. Uradni list Republike Slovenije, 102/2010.
- Prelovšek, Damjan, Ljubljanski stavbni mojster Francesco Coconi, Acta historiae artis Slovenica, 2, 1997.
- Upravna enota Jesenice, občine Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica. Uredil Blaž Resman, Ljubljana 2011.
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1). Uradni list Republike Slovenije, 16/2008; 123/2008.
- Zavod za varstvo kulturne dediščine slovenije, služba za kulturno dediščino. Kriteriji in merila za opredelitev VOD (varstvenih območij dediščine). Uredila Robert Peskar & Borut Šantej. Ljubljana, 25. junij 2018 – tipkopis.
- Žontar, Majda, Poštni promet čez Gorenjsko na Koroško do začetka 19. stoletja, Kornika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino, 37, 1989.

Vrednotenje po sistemu varstvenih območjih dediščine[1]

MERILO AVTENTIČNOSTI IN OHRANJENOSTI

Z merilom vrednotimo VOD, ki izkazujejo izvornost, pristnost, verodostojnost, prepoznavnost v izrazu, rabi, materialni zasnovi in izvedbi. Ocenjujemo obseg in stopnjo ohranjenosti zasnove in materialne substance prvin, ohranjenost na izvorni lokaciji/legi ter ohranjenost izvirne oz. združljivost nove rabe. Vključujoč kontinuiteto razvoja posameznega VOD se merilo nanaša tudi na intervencije v različnih časovnih obdobjih in kako so le-te integrirane v celoto.

Ugotavljamo, da ni ohranjenih bistvenih izvirnih delov spomenika. Ni ohranjene izvirne konstrukcije, razen verjetno v jedru, ampak le deloma in najverjetneje ne iz 16. stoletja. Ni ohranjenega izvirnega stavbnega ovoja, torej fasade in strehe ter stavbnega pohištva. Ni ohranjena niti zunanja podoba.

Izstopa klasicistični tufasti portal, ki je na izvirnem mestu, iz sredine 19. stoletja, vendar je tudi ta v slabem stanju, ki pa se z konservatorsko restavratorskimi posegi lahko izboljša.

AVTORSKO MERILO

Z merilom vrednotimo VOD, ki so delo znanega avtorja, profesionalne skupine (zidarjev, kamnosekov, slikarjev,...) ali šole. Ocenjujemo, do kakšne stopnje VOD prispeva k poznavanju dela izbranega avtorja, skupine ali šole. Ocenjujemo tudi pomen samega avtorja, skupine oz. šole za razvoj posamezne vrste VOD.

Arhitekture kot celote – tiste, ki je ohranjena do danes – ne moremo povezati z znanim avtorjem, čeprav portal nakazuje na krog Francesca Coconija.

RAZVOJNO MERILO

Z merilom vrednotimo VOD, ki pomenijo pomemben člen oziroma stopnjo v razvoju posamezne vrste VOD. Ocenjujemo pomen za razvoj vrste VOD, izvirnost v materialni zasnovi in v izrazu ter z gradbenotehničnega vidika.

V sklopu ohranjene stavbne dediščine Jesenice - Poštna postaja EŠD: 5445 ne predstavlja pomembnejše stopnje v razvoju tovrstne VOD. Ne predstavlja pomembnih presežkov z gradbenotehničnega vidika.

Izjema je zelo kvalitetno klesarsko delo, tufasti portal.

TIPOLOŠKO MERILO

Z merilom vrednotimo VOD, ki so sorazmerno številna in pri njih ni izraženo merilo izjemnosti, oziroma so njihove lastnosti bolj splošne in razširjene, vendar pomembne, ker

[1] ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENIJE, SLUŽBA ZA KULTURNO DEDIŠČINO. Kriteriji in merila za opredelitev VOD (varstvenih območij dediščine). Uredila Robert Peskar & Borut Šantej. Ljubljana, 25. junij 2018 – tipkopis

pomenijo značilen primer vrste VOD. So odraz družbeno ekonomskih in socialnih razmer in funkcije. Ocenjujemo, do kakšne stopnje VOD ponazarja širše zgodovinske procese, oziroma priča o načinu vsakdanjega življenja, o materialni civilizaciji, gospodarski zgodovini, o uporabni umetnosti, ljudski ustvarjalnosti. Pri ocenjevanju upoštevamo vrednote, kot so tipičnost, standardnost, nazornost, pričevalnost.

Stavba je pričevalec o razvoju prometnih poti v tem delu Slovenije. Postaja je del poštne poti Gorenjska – Koroška in ponazarja zgodovinske procese te priča o načinu življenja.

ZGODOVINSKO PRIČEVALNO MERILO

Z merilom vrednotimo VOD, ki so povezana s pomembnimi zgodovinskimi dogodki ali z življenjem in delom pomembnih osebnosti ali so nosilke elementov identitete oziroma zavedanja naselitvene/bivanjske kontinuitete. Upoštevamo pričevalnost (o pomembnih dogodkih oz. vplivnih zgodovinskih pojavih), simbolno vrednost, čustvene vezi, ki jih ima družba do VOD, in vsebujejo naslednje poudarke tradicijo, kontinuiteto, bajeslovnost, čudežnost, čustvenost, duhovnost, političnost, domoljubnost ipd..

Gre za pričevalca o zgodoinski kontinuiteti prometnih poti v tem delu Gorenjske in Slovenije ter širše. Stavba ni povezana z posebej izstopajočimi pomembnejšimi dogodki, ki bi bili razlog za vpliv na identiteto. Nima posebnih čustvenih ali simbolnih vrednosti.

KULTURNO-CIVILIZACIJSKO MERILO

Z merilom vrednotimo VOD, ki so pokazatelji prepleta materialnih, kronoloških, družbenih in duhovnih razmerij v razvoju VOD. Ocenjujemo celovitost, povezanost in medsebojno soodvisnost posameznih delov VOD, razvojno kontinuiteto ter bogastvo, raznolikost, prepletanje različnih naravnih, zgodovinskih in socialnih pojavov ter procesov.

Ne gre za pokazatelj prepleta materialnih, kronoloških, družbenih in duhovnih razmerij v razvoju tovrstne, torej stavbne VOD.

PROSTORSKO MERILO

Z merilom vrednotimo pojavnost in vlogo VOD v njegovem geografskem, vizualnem in fizičnem prostoru. Ocenjujemo, ali je VOD dominanten del prostora, ali je izjemen, prepoznaven in nepogrešljiv člen prostorske ureditve, ali je v tem oziru podrejen in prostorsko nepoudarjen.

Stavba stoji v vaškem jedru Murova, ki ima zasnove v 13. stoletju. Prvotno samostojna gručasta vas okoli cerkve nad dnom doline se v 19. stol. razvije v razloženo mesto z nadstropnimi upravnimi, obrtniškimi, trgovskimi stavbami in pritličnimi delavskimi hišami ob deželni cesti. Stavba (del ob cesti) je prikazantudi v Franciscejskem katastru (1. pol 19. stol.) in tvori del sklenjenega tkiva.

MERILO IZJEMNOSTI

Z merilom vrednotimo VOD, ki izstopajo iz splošnih tipoloških značilnosti. Ocenjujemo izjemnost oziroma redkost tako po vrsti, obliki, pomenu, materialu, starosti, gradbenotehnični zgradbi in izvedbi, zasnovi ipd.

Stavba, z izjemo coconijevskega portal, posebej ne izstopa.

MERILA	OCENA	
MERILO AVTENTIČNOSTI IN OHRANJENOSTI	0-3	0
AVTORSKO MERILO	0-3	1
RAZVOJNO MERILO	0-3	1
TIPOLOŠKO MERILO	0-3	1
ZGODOVINSKO PRIČEVALNO MERILO	0-3	2
KULTURNO-CIVILIZACIJSKO MERILO	0-3	1
PROSTORSKO MERILO	0-3	1
MERILO IZJEMNOSTI	0-3	0
Skupaj	0-24	7 = 29%

Sklep

Stavba dosega približno tretjino točk pri vrednotenju po sistemu VOD. Posebej izstopa tufasti portal. Potrebne bi bile raziskave severnega kraka objekta, ki je tudi sam sicer v slabem materialmen stanju in predvidoma ne nima posebnih vrednot. Nujna je sanacija in ohranitev portala, najbolje in situ. Delno prezetnacijo spomenika predvideva tudi priloga Odloka o razglasitvi.

GRAFIČNE PRILOGE

1	2	3	4
12.	Jesenice, C. maršala Tita 53		
	- nekdanja poštna postaja in gostilna, v osnovi poznogotska stavba	kulturni spomenik s poslovno in stanovanjsko namembnostjo, predvidena delna prezentacija stavbe	382 k.o. Jese
13.	Koroška Bela - ž.c. sv. Ingenuina in Albina	kulturni spomenik s sakralno funkcijo	88 k.o.

Opomba v prilogi Odloka

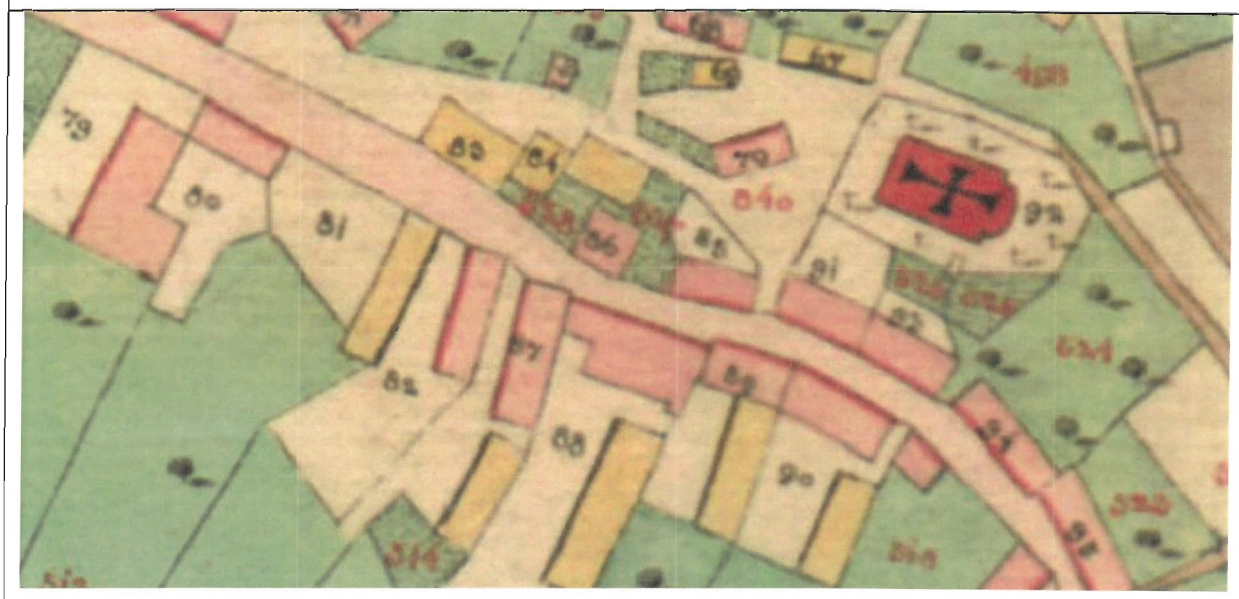

Območje na Franc. katastru (1. pol 19. stol.)

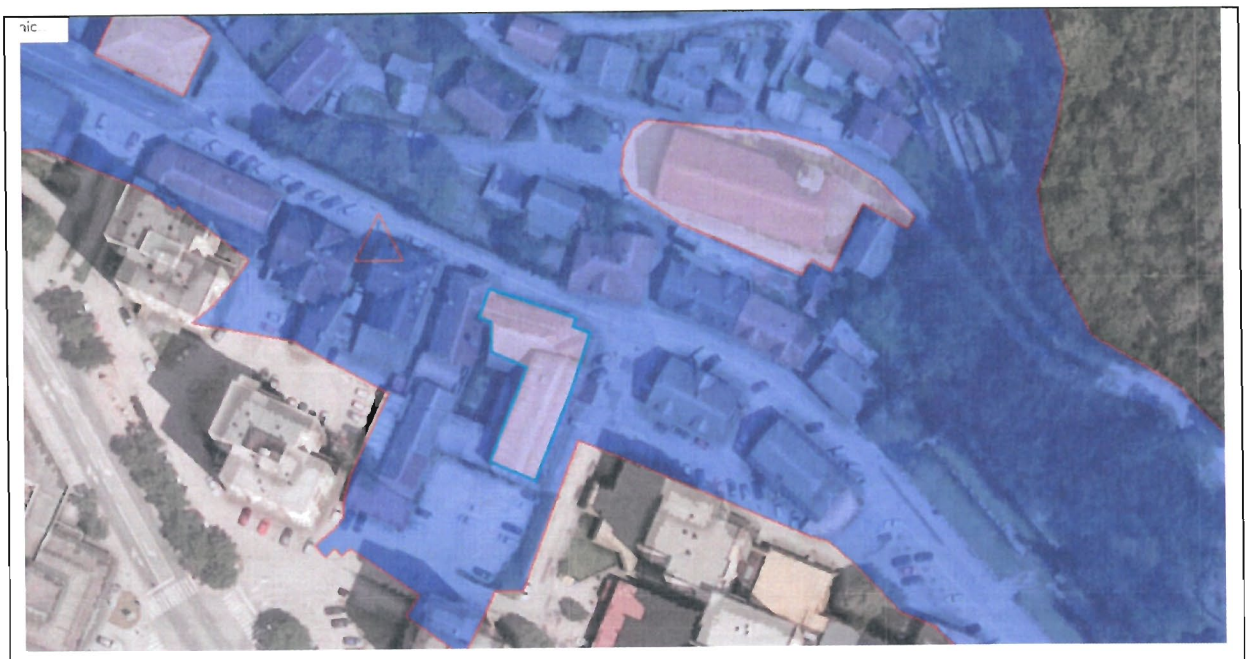

Območje v prostoru s prikazom varstvenih režimov

Zahodna fasada

Glavni vhodni portal

Posledice vlage in predelav

Posledice vlage in požara